

ИНОВАТИВНЕ АКТИВНОСТИ ПРЕДУЗЕЋА INNOVATION ACTIVITY OF ENTERPRISES

Републички завод за статистику објављује податке о иновативним активностима предузећа у периоду 2020 – 2022. године добијене на основу спроведеног двогодишњег Истраживања о иновативним активностима предузећа у Републици Српској (ИНОВ). Истраживање је спроведено на узорку од 1 241 предузећа и стопа одговора предузећа која су испунила упитник је 85,5%.

Овим истраживањем добијени су подаци о иновативним активностима предузећа које обухватају све развојне, финансијске и комерцијалне активности које проводи предузеће, а које су намијењене иновацији или за резултат имају иновацију.

У табелама су приказани подаци о основним карактеристикама и активностима предузећа, према њиховој величини, подручју дјелатности, те процентуалној заступљености добијених одговора.

Иновативно активна предузећа су предузећа која су у посматраном периоду имала завршене активности у вези са иновацијама производа или процеса и/или текуће иновативне активности (активности које су биле у току на крају 2022. године) и/или напуштене или обустављене иновативне активности и/или интерне активности истраживања и развоја и/или уговорене активности истраживања и развоја. Иновативне активности могу довести до иновације, бити у току, одложене или напуштене у посматраном периоду.

У периоду 2020 – 2022. године, 15,7% предузећа спровело је бар једну од наведених иновативних активности, док 84,3% предузећа уопште није спроводило иновативне активности.

Највећи број предузећа спровео је активности у вези са иновацијама производа и пословног процеса. Иновација производа је нови или побољшани производ (роба или услуга) која се значајно разликује од претходних производа или услуга предузећа, а која је имплементирана на тржишту. У периоду 2020 – 2022. године, 8,9% предузећа увело је иновацију производа.

Иновација пословног процеса је нови или побољшани пословни процес који је уведен за једну или више пословних функција који се значајно разликује од претходних пословних функција и који је имплементиран у предузећу. У периоду 2020 – 2022. године 12,7% предузећа увело је иновацију пословног процеса.

Иновативна активност предузећа повећава се са њиховом величином, тако да је 37,7% иновативно активних предузећа у посматраном броју великих предузећа (250 и више запослених), затим 23,7% у посматраном броју средњих предузећа (50–249 запослених), док је 12,3% иновативно активних предузећа из групе малих предузећа (10–49 запослених).

Посматрано по подручјима Класификације дјелатности БиХ 2010, која садржајно и структурно у потпуности одговара ЕУ Статистичкој класификацији дјелатности NACE Rev 2., највише су иновативно активна била предузећа која припадају подручју *Финансијске дјелатности и дјелатности осигурања*, њих 48,2%.

Од укупног броја предузећа која нису проводила иновативне активности у периоду 2020-2022, 68,2% предузећа навело је да није било потребе за иновативним активностима. Недостатак ресурса (нпр. финансија, квалификованог особља, материјала) спријечио је 19,2% предузећа да се бави иновативним активностима, док 12,6% предузећа није проводило иновативне активности из других разлога, као што су стратешки разлози, други приоритети, превисоко ризици, мали очекивани приноси и слично.

The Republika Srpska Institute of Statistics is publishing data on innovation activity of enterprises referring to the period 2020-2022, obtained through the biennial Survey on innovation activities of enterprises in Republika Srpska (INOV). The Survey was carried out on the sample consisting of 1,241 enterprises, with the response rate of enterprises which completed the questionnaire of 85.5%.

This survey provided data on innovation activities of enterprises including all developmental, financial and commercial activities undertaken by an enterprise, which are intended to or result in an innovation.

Tables present data on main characteristics and activities of enterprises, by size, section of activity, and percentage representation of the answers obtained.

Innovation-active enterprises are those that, in the observation period, have had completed product or process innovation activities and/or ongoing innovation activities at the end of 2022 and/or abandoned or suspended innovation activities and/or in-house research and development activities and/or contract-out research and development activities. Innovation activities in the observation period may result in innovation, be ongoing, delayed or abandoned.

In the period 2020 – 2022, 15.7% of enterprises introduced at least one of the above innovation activities, while 84.3% introduced no innovation activities whatsoever.

Most enterprises introduced product and process innovation activities. A product innovation is a new or improved good or service that differs significantly from the enterprise's previous goods or services and which has been implemented on the market. In the period 2020 – 2022, 8.9% of enterprises introduced product innovation.

A business process innovation is a new or improved business process for one or more business functions that differs significantly from the enterprise's previous business processes and which has been brought into use by the enterprise. In the period 2020 – 2022, 12.7% of enterprises introduced business process innovation.

Innovation activity of enterprises increases as their size increases. Thus, 37.7% of enterprises in the observed number of large enterprises (250 employees and more) were innovation-active, 23.7% in the observed number of medium enterprises (between 50 and 249 employees), while 12.3% of enterprises in the group of small enterprises (between 10 and 49 employees) were innovation-active.

By section of the Classification of Economic Activities 2010, which in its content and structure fully complies with the Statistical Classification of Economic Activities of the EU, NACE Rev.2, the largest number of innovation-active enterprises was recorded in the section *Financial and insurance activities*, 48.2%.

Of the total number of enterprises without innovation activities in the period 2020-2022, 68.2% of enterprises indicated that there was no need for innovation activities. A lack of resources (e.g. lack of finance, qualified personnel or materials) prevented 19.2% of enterprises from engaging in innovation activities, while 12.6% of enterprises did not implement innovation activities for other reasons, such as strategic reasons, other priorities, too high risks, low expected returns, and similar.

1. ПРЕДУЗЕЋА ПРЕМА ИНОВАТИВНОЈ АКТИВНОСТИ И ВЕЛИЧИНИ ПРЕДУЗЕЋА, 2020 – 2022.
ENTERPRISES BY INNOVATION ACTIVITY AND BY SIZE OF ENTERPRISES, 2020 – 2022

Величина предузећа	Укупно <i>Total</i>		Иновативно активна предузећа <i>Innovation-active enterprises</i>		Предузећа која нису имала иновативне активности <i>Enterprises without innovation activities</i>		Enterprise size
	број <i>number</i>	%	број <i>number</i>	%	број <i>number</i>	%	
Укупно	2 018	100	317	15,7	1 701	84,3	Total
Мала	1 528	100	188	12,3	1 340	87,7	Small
Средња	397	100	94	23,7	303	76,3	Medium
Велика	93	100	35	37,7	58	62,3	Large

2. ПРЕДУЗЕЋА ПРЕМА ИНОВАТИВНОЈ АКТИВНОСТИ И ДЈЕЛАТНОСТИ, 2020 – 2022.
ENTERPRISES BY INNOVATION ACTIVITY AND BY SECTION, 2020 – 2022

Подручје дјелатности	Укупно <i>Total</i>		Иновативно активна предузећа <i>Innovation-active enterprises</i>		Предузећа која нису имала иновативне активности <i>Enterprises without innovation activities</i>		Section of activity
	број <i>number</i>	%	број <i>number</i>	%	број <i>number</i>	%	
УКУПНО	2 018	100	317	15,7	1 701	84,3	TOTAL
B Вађење руда и камена	29	100	:	:	24	84,1	B Mining and quarrying
C Прерађивачка индустрија	695	100	131	18,9	563	81,1	C Manufacturing
D Производња и снабдијевање електричном енергијом, гасом, паром и климатизација	30	100	5	16,7	25	83,3	D Electricity, gas, steam and air - conditioning supply
E Снабдијевање водом; канализација, управљање отпадом и дјелатности санације (ремедијације) животне средине	86	100	(14)	(15,8)	72	84,2	E Water supply; sewerage, waste management and remediation activities
F Грађевинарство	228	100	(25)	(11,2)	203	88,8	F Construction
G Трговина на велико и на мало, поправка моторних возила и мотоцикала	565	100	(68)	(12,0)	497	88,0	G Wholesale and retail trade; repair of motor vehicles and motorcycles
H Саобраћај и складиштење	174	100	(15)	(8,8)	159	91,2	H Transport and storage
J Информације и комуникације	76	100	20	27,0	55	73,0	J Information and communication
K Финансијске дјелатности и дјелатности осигурања	39	100	19	48,2	20	51,8	K Financial and insurance activities
M Стручне, научне и техничке дјелатности	96	100	15	15,4	81	84,6	M Professional, scientific and technical activities

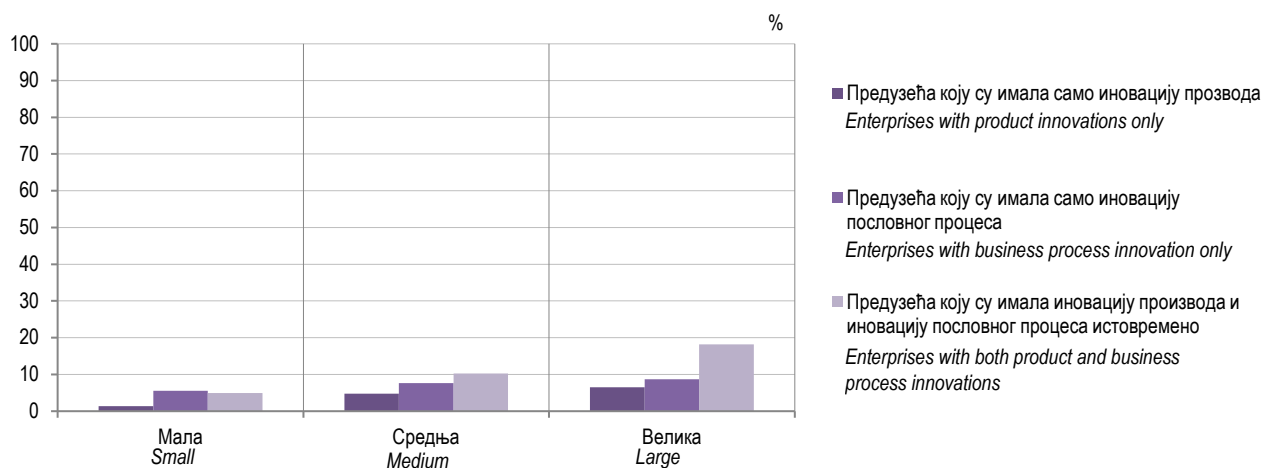
3. ПРЕДУЗЕЋА ПРЕМА ВРСТИ ИНОВАТИВНЕ АКТИВНОСТИ КОЈУ СУ ПРОВЕЛИ У ПЕРИОДУ 2020 – 2022. ГОДИНЕ
ENTERPRISES BY TYPE OF INNOVATION ACTIVITY REALISED IN THE PERIOD 2020-2022

број предузећа/number of enterprises

	Укупно <i>Total</i>	Мала <i>Small</i>	Средња <i>Medium</i>	Велика <i>Large</i>	
Истраживање и развој <i>Research and development</i>					
Интерне активности истраживања и развоја	60	(18)	25	17	<i>In - house research and development activities</i>
Уговорене активности истраживања и развоја за друга предузећа или за јавне или приватне истраживачке организације	18	(10)	5	3	<i>R&D contracted-out to other enterprises or to public or private research organisations</i>
Иновативне активности које нису довеле до увођења било какве иновације у периоду 2020 – 2022. године <i>Innovation activities that did not result in the introduction of an innovation in the period 2020-2022</i>					
Иновативне активности које су биле у току крајем 2022. године	49	(18)	19	11	<i>Ongoing innovation activities at the end of 2022</i>
Напуштене или обустављене иновативне активности	:	:	4	0	<i>Abandoned or suspended innovation activities</i>
Завршене иновативне активности (иновативна активност завршена је крајем 2022. године, али није резултирала увођењем иновације до краја 2022. године)	(28)	:	5	3	<i>Completed innovation activities (The innovation activity was completed at the end of 2022 but has not resulted in the introduction of an innovation by the end of 2022)</i>

Графикон 1. Предузећа према величини предузећа и иновативној активности, 2020 – 2022.
Graph 1. Enterprises by size of enterprise and by innovation activity, 2020 – 2022

Графикон 2. Структура иновативно активних предузећа према величини предузећа и врсти иновације, 2020 – 2022.
Graph 2. Structure of innovation-active enterprises by size of enterprise and by type of innovation, 2020 – 2022

4. ПРЕДУЗЕЋА ПРЕМА ВРСТИ ИНОВАЦИЈЕ И ВЕЛИЧИНИ ПРЕДУЗЕЋА, 2020 – 2022.
 ENTERPRISES BY TYPE OF INNOVATION AND SIZE OF ENTERPRISES, 2020 – 2022

Величина предузећа	Предузећа са иновацијама производа и/или иновацијама пословног процеса <i>Enterprises with product and/or business process innovation</i>								Enterprise size
	укупно <i>total</i>		предузећа која су увела само иновацију производа <i>enterprises with product innovations only</i>		предузећа која су увела само иновацију пословног процеса <i>enterprises with business process innovations only</i>		предузећа која су увела иновацију производа и иновацију пословног процеса истовремено <i>enterprises with both product and business process innovations</i>		
	број <i>number</i>	%	број <i>number</i>	%	број <i>number</i>	%	број <i>number</i>	%	
Укупно	301	14,9	45	2,3	123	6,1	133	6,6	Total
Мала	180	11,8	(20)	(1,3)	84	5,5	(76)	(5,0)	Small
Средња	90	22,7	19	4,8	30	7,7	41	10,2	Medium
Велика	31	33,4	6	6,5	8	8,7	17	18,2	Large

 5. ПРЕДУЗЕЋА КОЈА СУ УВЕЛА ИНОВАЦИЈУ ПРОИЗВОДА ПРЕМА ВЕЛИЧИНИ ПРЕДУЗЕЋА, 2020 – 2022
 ENTERPRISES WITH PRODUCT INNOVATION BY SIZE OF ENTERPRISES, 2020-2022

број предузећа/number of enterprises

	Укупно <i>Total</i>	Мала <i>Small</i>	Средња <i>Medium</i>	Велика <i>Large</i>	
Предузећа која су имала бар једну иновацију производа	179	96	60	23	<i>Enterprises with at least one product innovation</i>
Нови или знатно побољшани производи	131	(63)	51	17	<i>New or improved goods</i>
Нове или знатно побољшане услуге	116	(56)	45	15	<i>New or improved services</i>

 6. ПРЕДУЗЕЋА КОЈА СУ УВЕЛА ИНОВАЦИЈУ ПРОИЗВОДА ПРЕМА ПРЕТХОДНОЈ ДОСТУПНОСТИ ПРОИЗВОДА НА ТРЖИШТУ, 2020 – 2022
 ENTERPRISES WITH PRODUCT INNOVATION ACCORDING TO PREVIOUS PRODUCT AVAILABILITY ON THE MARKET, 2020 – 2022

број предузећа/number of enterprises

	Укупно <i>Total</i>	Мала <i>Small</i>	Средња <i>Medium</i>	Велика <i>Large</i>	
Нови или побољшани производи који су нови на тржишту предузећа (претходно нису били доступни на тржишту)	70	(35)	24	11	<i>New or improved products new to the market (not previously offered by any of competitors)</i>
Нови или побољшани производи нови само за предузеће (раније су већ били доступни на тржишту)	161	(90)	54	17	<i>New or improved products new to the enterprise (previously offered by a competitor)</i>

 7. ПРЕДУЗЕЋА КОЈА СУ УВЕЛА ИНОВАЦИЈУ ПОСЛОВНОГ ПРОЦЕСА ПРЕМА ВЕЛИЧИНИ ПРЕДУЗЕЋА, 2020 – 2022.
 ENTERPRISES WITH BUSINESS PROCESS INNOVATION BY SIZE OF ENTERPRISES, 2020 - 2022

број предузећа/number of enterprises

	Укупно <i>Total</i>	Мала <i>Small</i>	Средња <i>Medium</i>	Велика <i>Large</i>	
Предузећа која су имала бар једну иновацију пословног процеса	256	160	71	25	<i>Enterprises with at least one business process innovation</i>
Методе за производњу робе или пружања услуга	118	64	41	13	<i>Methods for producing goods or providing services</i>
Логистику, методе испоруке или дистрибуције	89	(49)	30	9	<i>Logistics, delivery or distribution methods</i>
Методе за обраду информација или комуникацију	125	65	44	16	<i>Methods for information processing or communication</i>
Методе за рачуноводствене или друге административне послове	141	91	37	13	<i>Methods for accounting or other administrative operations</i>
Пословне праксе за организационе процедуре или спољне односе	74	38	27	10	<i>Business practices for organizing procedures or external relations</i>
Методе за организовање радне одговорности, доношење одлука или управљања људским ресурсима	108	62	32	14	<i>Methods of organizing work responsibility, decision making or human resource management</i>
Маркетиншке методе за промовисање, паковање, утврђивање цијена, пласирање производа или реклаamacије	102	(54)	33	15	<i>Marketing methods for promotion, packaging, pricing, product placement or after sales services</i>

8. ПРЕДУЗЕЋА КОЈА СУ САРАЂИВАЛА СА ДРУГИМ ПРЕДУЗЕЋИМА ИЛИ ОРГАНИЗАЦИЈАМА ПРЕМА ВРСТИ АКТИВНОСТИ, 2020 – 2022.
 ENTERPRISES THEY COLLABORATED ON WITH OTHER ENTERPRISES OR ORGANISATIONS BY ACTIVITIES, 2020-2022

број предузећа/number of enterprises

	Укупно <i>Total</i>	Мала <i>Small</i>	Средња <i>Medium</i>	Велика <i>Large</i>	
Сва предузећа <i>All enterprises</i>					
Активности истраживања и развоја	32	(8)	16	7	<i>Research and development activities</i>
Друге иновативне активности (осим истраживања и развоја)	40	(9)	15	16	<i>Other innovation activities (excluding R&D)</i>
Било које друге пословне активности	304	206	71	27	<i>Any other business activities</i>
Од тога, иновативно активна предузећа <i>Out of which, innovation active enterprises</i>					
Активности истраживања и развоја	24	:	13	7	<i>Research and development activities</i>
Друге иновативне активности (осим истраживања и развоја)	35	:	14	14	<i>Other innovation activities (excluding R&D)</i>
Било које друге пословне активности	100	(51)	30	18	<i>Any other business activities</i>

 9. ПРЕДУЗЕЋА КОЈА СУ УВЕЛА ИНОВАЦИЈУ СА ЗНАЧАЈНИМ ДОПРИНОСОМ ЗАШТИТИ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ, 2020 – 2022.
 ENTERPRISES THAT INTRODUCED INNOVATION WITH SIGNIFICANT ENVIRONMENTAL CONTRIBUTION, 2020-2022

број предузећа/number of enterprises

	Укупно <i>Total</i>	Мала <i>Small</i>	Средња <i>Medium</i>	Велика <i>Large</i>	
Побољшања у животној средини постигнута у предузећу <i>Environmental benefits obtained within enterprise</i>					
Смањење употребе материјала или воде по јединици производа	36	(19)	11	6	<i>Reduced material or water use per unit of output</i>
Смањење потрошње енергије или „отиска“ CO ₂ (тј. смањена укупна емисија CO ₂)	44	(27)	12	6	<i>Reduced energy use or CO2 'footprint' (i.e. reduced total CO2 emission)</i>
Смањење загађења тла, воде, ваздуха или смањење буке	81	(49)	18	14	<i>Reduced soil, noise, water or air pollution</i>
Замјена материјалима који мање загађују или замјена опасних материјала	(54)	:	13	9	<i>Replaced a share of materials with less polluting or hazardous substitutes</i>
Замјена фосилне енергије са обновљивим изворима енергије	17	11	1	4	<i>Replaced a share of fossil energy with renewable energy sources</i>
Рециклажа отпада, вода или материјала за властиту употребу или продају	62	(28)	20	14	<i>Recycled waste, water, or materials for own use or sale</i>
Заштита биодиверзитета	23	(17)	1	6	<i>Protection of bio-diversity</i>
Побољшања у животној средини остварена током потрошње или коришћења робе или услуге од стране крајњег корисника <i>Environmental benefits obtained during the consumption or use of a good or service by the end user</i>					
Смањење потрошње енергије или „отиска“ CO ₂	32	(20)	9	4	<i>Reduced energy use or CO2 'footprint'</i>
Смањење загађења тла, воде или ваздуха или смањење буке	61	(38)	14	9	<i>Reduced air, water, soil or noise pollution</i>
Олакшана рециклажа производа након употребе	50	(24)	13	13	<i>Facilitated recycling of product after use</i>
Продужење животног вијека кроз дуготрајније, издржљивије производе	(35)	:	11	5	<i>Extended product life through longer-lasting, more durable products</i>
Заштита биодиверзитета	16	12	1	4	<i>Protection of bio-diversity</i>

 10. ПРЕДУЗЕЋА ПРЕМА РАЗЛОЗИМА ЗБОГ КОЈИХ НИСУ ПРОВОДИЛИ ИНОВАТИВНЕ АКТИВНОСТИ У ПЕРИОДУ 2020 – 2022. ГОДИНЕ
 ENTERPRISES BY REASON WHY THEY HAD NO INNOVATION ACTIVITIES IN THE PERIOD 2020-2022

број предузећа/number of enterprises

	Укупно <i>Total</i>	Мала <i>Small</i>	Средња <i>Medium</i>	Велика <i>Large</i>	
Недостатак ресурса спречио је предузеће да има иновативне активности	327	275	48	4	<i>A lack of resources prevented enterprise from innovating</i>
Други разлози, не недостатак ресурса	214	163	45	6	<i>Reasons other than a lack of resources</i>
Није било потребе за иновативним активностима	1160	902	210	48	<i>No need for innovation</i>

МЕТОДОЛОШКА ОБЈАШЊЕЊА

Истраживање о иновативним активностима предузећа је двогодишње истраживање које се спроводи на бази узорка, у складу са методолошким препорукама OECD-а и Еуростата.

Циљну популацију овог истраживања чине предузећа у Републици Српској која припадају подручјима В, С, Д, Е, Ф, Г, Н, Ј, К и М NACE Rev. 2 класификације дјелатности и која имају 10 или више запослених радника, сагласно методолошком упутству и provedбеној регулативи Европске Уније (2022/1092) о утврђивању техничких спецификација захтјева за подацима на тему иновација у складу са регулативном 2019/2152 Европског парламента и Вијећа.

Оквир за избор узорка креиран је на основу података Статистичког пословног регистра Републике Српске. Узорак је дизајниран као случајни стратификовани са величином одређеном у складу са минималном прецизношћу оцјена кључних параметара истраживања прописаном методолошким упутством које прати регулативу 2022/1092. Узорак је обухватио 1 241 предузеће. Стратификација је извршена по области дјелатности (двје цифре NACE Rev. 2) и класи запослености (10-49, 50-249 и 250 и више запослених радника). Стопа одговора предузећа која су испунила упитник је 85,5%.

Резултати добијени овим истраживањем су у директној вези са квалитетом података из регистра.

Сљедећа табела приказује процјене, стандардне грешке процјена, интервале поузданости и коефицијент варијације за удио иновативних предузећа према величини (у %).

	Учешће иновативно активних предузећа, % Share of innovation active enterprises, %				
	процјена estimate	стандардна грешка standard error	интервал поузданости confidence interval	коефицијент варијације coefficient of variation	
УКУПНО	15,7	0,9	14,0 – 17,4	5,5	TOTAL
Мала	12,3	1,1	10,1 – 14,5	9,2	Small
Средња	23,7	0,0	23,7 – 23,7	0,0	Medium
Велика	37,7	0,0	37,7 – 37,7	0,0	Large

Због заокруживања, сумарни искази се не слажу увијек са збиром заокружених појединачних података.

ДЕФИНИЦИЈЕ

Дефиниције кориштене у истраживању су усклађене са ревидираним Приручником за прикупљање и тумачење података о иновацијама (Oslo manual, IV edition, 2018, у издању OECD и Eurostat) услед чега је дошло до прекида у серији података. Кориштене дефиниције су:

Иновативне активности предузећа обухватају све развојне, финансијске и комерцијалне активности које проводи предузеће, а које су намијењене иновацији или за резултат имају иновације. Иновативне активности могу довести до иновације, бити у току, одложене или напуштене у посматраном периоду.

Иновативно активна предузећа су предузећа која су у посматраном периоду имала завршене активности у вези са иновацијама производа или процеса и/или текуће иновативне активности (активности које су биле у току на крају 2022. године) и/или напуштене иновативне активности и/или интерне активности истраживања и развоја и/или уговорене активности истраживања и развоја.

Пословна иновације је нови или побољшани производ или пословни процес (или обоје) који се значајно разликује од претходних производа или пословних процеса и који је имплементиран на тржишту или примијењен у предузећу.

Иновација производа је нови или побољшани производ (роба или услуга) који се значајно разликује од претходних производа или услуга вашег предузећа, а која је имплементирана на тржишту.

Иновација пословног процеса је нови или побољшани пословни процес који је уведен за једну или више пословних функција који се значајно разликује од претходних пословних функција и који је имплементиран у предузећу. Пословни процеси обухватају методе за производњу робе или пружања услуга; логистику, методе испоруке или дистрибуције; методе за обраду информација или комуникацију; методе за рачуноводствене или друге административне послове; пословне праксе за организационе процедуре или спољне односе; методе за организовање радне одговорности, доношење одлука или управљања људским ресурсима и маркетиншке методе за промовисање, паковање, утврђивање цијена, пласирање производа или рекламирање.

METHODOLOGICAL EXPLANATIONS

Survey on innovation activity of enterprises is a biennial survey carried out on the sample basis, in accordance with the OECD and Eurostat methodological recommendations.

Target population in this survey are enterprises in Republika Srpska which belong to the sections B, C, D, E, F, G, H, J, K and M of the Classification of Economic Activities NACE Rev.2, with 10 or more employees, in accordance with the methodological guidelines and Commission Implementing Regulation (EU) 2022/1092 laying down technical specifications of data requirements for the topic "Innovation" pursuant to Regulation (EU) 2019/2152 of the European Parliament and of the Council.

The framework used for sample selection was created on the basis of data from the Statistical Business Register of Republika Srpska. The sample was designed as a random stratified sample with the size determined in accordance with the minimal accuracy of ratings of key parameters of the survey, established by the methodological guidelines which follow the Regulation 995/2012. Size of the sample was 1,241 enterprises. Stratification was performed by section of economic activities (two digits of the NACE Rev.2) and class of employment (10-49, 50-249, and 250 and more employees). Response rate of enterprises which completed the questionnaire was 85.5%.

Results of this survey are in direct correlation with the quality of the Register data.

The following table presents estimates, standard errors, confidence intervals and coefficient of variation for the share of innovation active enterprises, by size (in %).

Due to rounding, summary accounts do not always match the sums of rounded individual data.

DEFINITIONS

Definitions used in the survey comply with the revised Guidelines for Collecting, Reporting and Using Data on Innovation (Oslo Manual, 4th Edition, 2018, published by OECD and Eurostat), causing breaks in the data series. The following definitions were used:

Innovation activities include all developmental, financial and commercial activities undertaken by an enterprise that are intended to innovate or that result in an innovation. Innovation activities may result in innovation, be ongoing, delayed or abandoned in the observation period.

Innovation-active enterprises are those that, in the observation period, have had completed product or process innovation activities and/or ongoing innovation activities at the end of 2022 and/or abandoned innovation activities and/or in-house research and development activities and/or contract-out research and development activities.

A business innovation is a new or improved product or business process (or combination thereof) that differs significantly from the enterprise's previous products or business processes and that has been introduced on the market or brought into use by the enterprise.

A product innovation is a new or improved good or service that differs significantly from the enterprise's previous goods or services and that has been introduced on the market.

A business process innovation is a new or improved business process for one or more business functions that differs significantly from the enterprise's previous business processes and that has been brought into use by the enterprise. Business processes include methods for producing goods or providing services; logistics, delivery or distribution methods; methods for information processing or communication; methods for accounting or other administrative operations; business practices for organizing procedures or external relations; methods of organizing work responsibility, decision making or human resource management; marketing methods for promotion and packaging, pricing, product placement or after sales services

Скраћенице

- нема појаве
- ( ) податак је статистички мање поуздан
(коефицијент варијације већи је од 15 и мањи или једнак 30%;
 $15\% < CV \leq 30\%$)
- : податак је статистички непоуздан
(коефицијент варијације већи је од 30%; $CV > 30\%$)

Abbreviations

- *no occurrence*
- ( ) *data is statistically less reliable*
(Coefficient of variation is higher than 15% and lower than or equal to 30%; $15\% < CV \leq 30\%$)
- : *data is not statistically reliable*
(Coefficient of variation is higher than 30%; $CV > 30\%$)

Припрема саопштења: Долорес Пеулић
E-mail: dolores.peulic@rzs.rs.ba

Издаје Републички завод за статистику, Република Српска, Бања Лука, Владике
Платона бб – Тел. +387 51 332 700 – Директор Дарко Милуновић, главни уредник
– Излази двогодишње – Саопштење је објављено на Интернету на адреси:
www.rzs.rs.ba – E-mail: stat@rzs.rs.ba – Приликом коришћења података
обавезно навести извор

Prepared by: Dolores Peulić
E-mail: dolores.peulic@rzs.rs.ba

Published by Republika Srpska Institute of Statistics, Banja Luka, Vladike Platona bb,
– Tel. +387 51 332 700 – Director Darko Milunović, Editor in chief – Two year
periodicity – Release is available on the Internet at: www.rzs.rs.ba – E-mail:
stat@rzs.rs.ba – **These data can be used provided the source is acknowledged**